

ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА

КНИГА – ДОРОГА В МАЙБУТНЄ

**Читання старшокласників у контексті Державної
цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року.**

Методичні рекомендації

Чернігів, 2010

ББК 78.38

К 48

Книга – дорога в майбутнє: Читання старшокласників у контексті Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року: Методичні рекомендації ОБЮ; підгот. Лобода Г.; Відп. за вип. Латамарчук М.– Чернігів.- 2010.

Видання містить рекомендації на допомогу працівникам бібліотек які обслуговують учнів старших класів с/шкіл, учнів СПТУ. Пропонується ряд масових заходів.

Комп'ютерний набір	Лобода Г.
Комп'ютерне макетування	Малишев В.
Технічне редагування	Помаз В.
Тираж	25 прим.

КНИГА - ДОРОГА В МАЙБУТНЄ.

Модернізація вітчизняної системи освіти вимагає нових підходів до організації читання учнів, формування читацької культури.

Читання – це унікальний феномен культури, який пов'язаний як індивідуально-психологічними особливостями особистості так і соціальними факторами.

Необхідність читання усвідомлювали ще з давніх-давен.

В Україні дітей спочатку навчали виключно за книгами релігійного змісту, пізніше до репертуару читання увійшли міфи, казки, байки. З другої половини XVIII ст. з'являються дитячі художні книги, а у XIX ст. – науково-пізнавальна література. Кінець XIX - початок XX ст. характеризується появою великої кількості книг різної тематики.

Інтерес до читання більшість учнів набуває і втрачає в школі. Якщо учні молодших класів читають охоче, то старшокласники знаходять зовсім мало мотивів до спілкування з джерелами інформації, насамперед з друкованими. Дослідники стверджують, що стійка звичка до читання формується лише у третини підлітків і частка такого заняття, як читання, в структурі вільного часу молоді зменшується.

Чисельні соціологічні дослідження в Росії та Україні фіксують те, що читання у структурі дозвілля юнацтва посідає 4-6 місця. На першому місці - телебачення, комп'ютери.

Знизився соціальний статус книги, розвиток вітчизняного книгодрукування. У зарубіжних країнах, де розвиток інтелектуального і культурного потенціалу дитинства є пріоритетним, розробляються програми читання на державному рівні. Є програма «Читання» в Росії.

30 вересня 2009 р. Кабінет Міністрів України видав розпорядження яким ухвалив Концепцію Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року. Державним замовником Програми визначено Міністерство культури і туризму.

Концепція розкриває та аналізує причини виникнення проблем пов'язаних зі зниженням рівня культури населення, дає оцінку ситуації, що склалася з розвитком читання.

Мета Програми полягає у створенні умов для розвитку інтелектуального потенціалу нації, зокрема шляхом підвищення читацької активності, рівня культурної компетентності громадян, запобіганні негативним наслідкам науково-технічного прогресу у сфері розвитку електронних засобів інформації в результаті виконання таких завдань:

Розвиток зацікавленості молоді у користуванні друкованою книгою як джерелом інформації;

Заохочення юнацтва до систематичного читання; підвищення рівня читацької компетентності населення.

Визначено можливі варіанти розв'язання проблем. Виконання Програми планується у два етапи. Перший – 2010-2011 роки, другий – 2012-2015 роки.

Виконанню цієї програми на даному етапі допоможе широка популяризація сучасної української та світової літератури для дітей та юнацтва; проведення конкурсів, що сприятиме підвищенню престижності читання та заохочення до нього; активізація залучення інформаційних ресурсів бібліотек у навчальний процес.

Поєднавши зусилля з місцевими органами влади, громадськими установами у сфері підтримки та розвитку читання, навчальними закладами необхідно стимулювати інтерес до активного читання сучасними бібліотечними формами роботи.

Пропонуємо план роботи з старшокласниками по реалізації Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на перший період з 2010-2011 роки та низку методичних розробок.

В арсеналі форм роботи можуть бути: літературні вечори, читацькі конференції, обговорення книг, літературні вікторини, вечори-портрети, години поезії та інші популярні форми роботи з популяризації книги, що сприятимуть залученню молоді до читання кращих творів української та світової літератури.

Рекомендуємо цикл книжкових виставок **«Роль книги, у формуванні життєвих цінностей людини»:**

КРИЗЬ ПЛИН ВІКІВ ПРИЙШЛА ДО ТЕБЕ КНИГА

Книги – це ріки, що наповнюють світ, як джерело мудрості,
адже в них глибина незмірна, пірнаючи в яку, добуваєш дорогі перли.

Лаврентіївський літопис

- 1р. ДИВО, ЩО ЗВЕТЬСЯ КНИГОЮ (З історії книги)
- 2р. КНИГИ, ЩО ПЛИНУТЬ РОКАМИ (Твори минулих років)
- 3р. НОВІ ЧАСИ – НОВОГО ПРАГНУТЬ СЛОВА (Література сьогодення)

КЛАСИКА – ЦЕ КЛАСНО!

Хороша книга – це дар, який автор заповів людському роду.

Д. Аддісон

- 1р. КНИГИ ДАВНІ, ЦІКАВІ, КОРИСНІ (Всесвітня класика)
- 2р. СИЛА РІДНОГО СЛОВА (Українська класична книга)
- 3р. КРАЩА КНИГА РОКУ

ЧИТАЙМО ВСІЄЮ СІМ'ЄЮ

(Виставка-роздум)

Книги – це скарби людського розуму, які мають переходити у спадок від покоління до покоління на вжиток тих, хто народиться згодом.

Д. Аддісон

- 1р. **ЩО ЧИТАЛИ НАШІ БАТЬКИ**
- 2р. **КНИГИ, ЯКІ ЧИТАЄМО МИ**
- 3р. **ЩО ЧИТАТИМУТЬ НАШІ ДІТИ ?**

Є читачі, які не любили читати твори, що входять до шкільної програми. А потім, через деякий час, ставлення їх і погляди на життя змінилися, змінилися й читацькі інтереси, вподобання. Для них пропонуємо книжкову виставку:

ПИСЬМЕННИК. СЛОВО. ЧИТАЧ.

(Виставка – спогад у часі).

Коли книга подобається з роками все більше – це вірна ознака, що вона хороша.

Г. Ліхтенберг

- 1р. **ЦЕ ЧИТАЛИ МИ В ШКОЛІ.**
- 2р. **І ЦЕ МИ ХОЧЕМО ПЕРЕЧИТАТИ.**

Пропонуємо оформити книжкові виставки, присвячені письменникам-правозахисникам:

СВІЙ ЧАС, ДОБУ СВОЮ МИ ВИЗВАЛИ ДО БОЮ

Письменникам української діаспори в різних країнах:

І ЗЛИТИСЬ ЗНОВУ ЗІ СВОЇМ НАРОДОМ.

Не всі читачі звертають увагу на поради бібліотекаря, друзів, відгуки інших читачів і довго не можуть вибрати собі книгу до вподоби.

Тим, хто не визначився, пропонуємо книжкову виставку:

КНИГИ ДЛЯ РОЗУМУ, ДУШІ І СЕРЦЯ.

У будь-якій справі краще небагато, але доброго, аніж багато, але поганого. Так само і книга.

Л. Толстой

- 1 р. З глибин століть та таємничі мандри (Історія, пригоди)
- 2 р. І війни зоряні, і детективів пошуки земні (Фантастика, детективи)
- 3 р. Сучасна молода проза: дуже еротично

Любителям поетичної творчості пропонуємо книжкову виставку:

О. ПОЕЗІЄ, ДУШІ РОЗРАДО!

Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі.

Л. Костенко

- 1 р. Романтика, яка стала класикою
- 2 р. Поезія Срібного віку
- 3 р. Інтимна лірика сьогодення

А також:

ПИСЬМЕННИКИ – ЮВІЛЯРИ ДО НАС ПРИЙШЛА НОВА КНИГА

Радимо по можливості широко інформувати читачів про нові надходження української та світової літератури через бібліографічні огляди, індивідуальні бесіди.

Якщо у читачів є стійкий інтерес до книги, завдання бібліотекаря – поглибити цей інтерес, розширити коло читання, формувати естетичні смаки, уміння орієнтуватися в потоці літературного життя. В цьому випадку стимулювати читацький інтерес допоможуть літературні вечори, диспути, обговорення творів художньої літератури, публіцистики: **У дружбі з книгою зростають справжні українці; Книга, що славить подвиг; Читайте старі книги; Чарівність старих видань.**

Наповнюючи традиційні форми роботи новим змістом, зосередити читачів на проблемах сьогодення в нагоді стануть літературно-мистецькі конкурси, які дуже сприяють активному прочитанню книг сучасних авторів. Цікавими для учнів старших класів можуть бути вікторини з метою виявлення знанців програмної літератури та літератури з позакласного читання.

Пропонуємо для учнів 9-11 класів літературну гру-конкурс:

ПО КАРТІ ЗА ГЕРОЯМИ КНИГ

Орієнтовні питання для проведення заходу

ПОДОРОЖ У ЧАСІ З ГЕРОЯМИ:

У якій країні та якому місті відбуваються події роману М.Булгакова «Майстер і Маргарита»?

Росія, Москва.

На яку ріку виходять вікна помешкання пані Хігтінс з п'єси Б. Шоу «Пігмаліон»?

Річка Темза, Лондон, Великобританія.

В університеті якої країни навчався Гамлет?

Німеччина, м. Віттенберг.

Якими країнами Європи мандрував Байрон?

Португалія, Іспанія, Албанія, Греція, Туреччина.

Які гори в новелі «Кармен» описав П. Меріме?

Піренейські гори.

В яких містах України побував Оноре де Бальзак?

Бердичів, Київ.

Яку назву у творі Жюль Верна носить «Таємничий острів»?

Острів Лінкольна.

У який час та якому місті відбуваються події твору І. Кочерги «Свіччине весілля»?

Київ. Середньовіччя.

Де знаходяться зали Блакитного Палацу, в яких діти чекають на своє народження?

М. Метерлік. П'єса-феєрія «Синій птах», Царство майбутнього.

КРАЇНАМИ ТА МІСТАМИ СВІТУ

Назвати автора, сучасну або давню назву країни, міста, де розвиваються події твору:

Євгеній Онегін

О. Пушкін; Росія, Москва.

Пригоди Шерлока Холмса

А. Конан-Дойль; Великобританія, Лондон.

Спартак

Р. Джованьолі; Давній Рим.

Гамлет

В. Шекспір; Данія.

Герой нашого часу

М. Лермонтов; Кавказ.

В якому місті Франції є вулиця графа Монте Крісто, аббата Фаріо і Едмона Дантеса?

Франція, Марсель.

На території якої країни, був збитий літак керований Антуаном де Сент-Екзюпері?

Туніс (Африка, пустеля Сахара).

В якому містечку проживають герої роману Г. Маркеса «Сто років самотності»?

Містечко Макондо, Колумбія.

НАРОДЖЕНІ УКРАЇНОЮ

Назвіть, де народилися письменники:

Т. Г. Шевченко	с. Моринці, Черкащина
Леся Українка	м. Звягель, Волинь
І. Котляревський	м. Полтава
П. Тичина	с. Піски, Чернігівщина
О. Довженко	м. Сосниця, Чернігівщина
А. Малишко	м. Обухів, Київщина
М. Рильський	м. Київ
Л. Костенко	м. Ржищів, Київщина
О. Гончар	слоб. Суха, Полтавщина
В. Сосюра	ст. Дебальцево, Донеччина

Якщо у читачів є стійкий інтерес до книги, завдання бібліотекаря – поглибити цей інтерес, розширити коло читання, формувати естетичні смаки, уміння орієнтуватися в потоці літературного життя. В цьому випадку стимулювати читацький інтерес допоможуть літературні вечори, диспути, обговорення творів художньої літератури.

Наповнюючи традиційні форми роботи новим змістом, зосередити читачів на проблемах сьогодення. В нагоді стануть літературно-мистецькі конкурси, які дуже сприяють активному прочитанню книг сучасних авторів таких як М. Матіос, І. Роздобудько, Ю. Рогоза, О. Забужко, А. Курков, А. Кокотюха, Л. Дереш та інших письменників нашого часу, твори яких читає молодь.

Його часто називають вундеркіндом сучасної української літератури. Дебютний роман «Культ» Любко опублікував, маючи всього-на-всього сімнадцять років. Та після того не зупинився, як пророчили «доброзичливці», а навпаки – продовжував далі розслідувати маргінальні стани людської свідомості у своїх книжках.

Роман «Трохи п'тьми» – п'ята книга автора. Твір написано на рівні і прихильників не розчарує. І може після прочитання цієї книжки, з вас зникне трохи п'тьми.

«Саме твір «Трохи п'їтьми» почав змінювати мій світогляд. І не тільки ідеєю, яку вклав в нього Любко Дереш, а й тим, що я почав інакше дивитися на літературу. Я став більше читати». Це витяг з конкурсної роботи переможця обласного літературно-мистецького конкурсу «**Книга, що змінила мій світогляд**» в номінації «Письмова робота».

Співголова журі конкурсу Мастерова В., член Національної спілки письменників України, редактор Чернігівської районної газети «Наш край», Лауреат національних та обласних літературних премій про роботу Вороного О., учня другого курсу історико-краєзнавчого класу Ніжинського ліцею при НДУ ім. М. Гоголя, сказала: «Відвертість. Вірність цьому юнакові. Глибокий аналіз відчуттів від прочитаного твору. І останнє «Той хто не вмів читати, почав читати і мислити» переконує, що маємо справу уже з особистістю, яка відкрила для себе не тільки світ літератури, а й багато в чому сама змінилася».

Пропонуємо обговорити цей твір з учнями 9-11 класів, може у когось із них зміниться мислення і противна багнюка не проникне в голову чи свідомість.

Питання до обговорення роману Л. Дереша «Трохи п'їтьми»:

- Чи захопила вас п'їтьма твору, щоб прочитати його до кінця?
- Твір здався вам аморальним чи ви сприймаєте молодіжне середовище таким, як змальовує його автор?
- Які моменти життя героїв змусили вас замислитися?
- Чи впустили б ви цю противну багнюку в свою голову чи свідомість?
- Ви прониклися співчуттям до поневірян героїв твору ?
- Як ви сприймаєте мову спілкування молоді, яка приїхала на молодіжний з'їзд неформалів?
- Як на вашу думку, герої зміняться, стануть вільними від залежностей чи й далі будуть жити в п'їтьмі?

Радимо приділяти увагу творам лауреатів літературних премій, місцевих авторів: Найпрестижніша нагорода літераторів; Лауреати Шевченківської премії – письменники-земляки; Письменники-ювіляри 201... року , інші.

20 травня 2011 року виповнюється 50 років Державній премії України імені Т. Г. Шевченка.

Першими лауреатами Шевченківської премії в галузі літератури стали Павло Тичина, Олесь Гончар. Серед представників цієї премії є й літератори які народженням і творчістю пов'язані з Чернігівщиною: Є. Гуцало, В. Дрозд, Д. Іванов, Ю. Збанацький, Ю. Мушкетик, Р. Іваничук, І. Цюпа, Л. Большаков, Д. Міщенко, В. Шевчук, П. Тичина. У 2010 році за книжку поезій «Село в терновому вінку» лауреатом Шевченківської премії став Д. Іванов, чудовий поет, депутат Чернігівської обласної ради, головний редактор газети «Гарт», заслужений журналіст України.

Всі бібліотеки нашої області мають збірки творів цього майстра пера, мають і книгу лауреата, пропонуємо скористатися ними і провести вечір-портрет, присвячений творчості Д.Й. Іванова:

ГОРИТЬ СВІЧА ДУШІ МОЄЇ

- 1 р. Життя навик благословляю (Дитячі та юнацькі роки автора)
- 2 р. Цілу вічність я вірші пишу (Трудовий і творчий шлях поета)
- 3 р. Я весною навіки пропах (Читання поетичних творів Д. Іванова)

До заходу можна запропонувати читачам виставку однієї книги «**Вершинна мить Дмитра Іванова**» («Село в терновому вінку», за яку автор отримав премію), провести бібліографічний огляд:

Поет від зерна і любові або Цеховий майстер Дмитро Іванов.

На більший експозиційний термін радимо оформити книжкову виставку творів письменників-лауреатів Шевченківської премії:

ВАРТОВІ КРИНИЦІ СЛОВА ЗОЛОТОГО (письменники-лауреати Шевченківської премії)

Автор створює книгу, суспільство ж сприймає або не сприймає її. Творець книги – автор, творець її долі – суспільство.

В. Гюго

- 1 р. Невичерпний потенціал української літератури.
- 2 р. Моя земля в мені джерельцем б'є (Твори письменників-земляків, лауреатів Шевченківської премії).

В процесі залучення молоді до активного читання не забувайте про індивідуальний підхід, враховуйте психолого-вікові особливості читача, бо читацьких типів стільки, скільки у світі читачів, і кожен прочитує книгу, як не прочитає ніхто. Якщо існують унікальні книги, то є й унікальні читачі.

ТАКІ ЧИТАЧІ Є І У ВАС.

